

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

Riigikantselei
Rahukohtu 3
15161 Tallinn

Teie 14.04.2021

Meie 16.04.2021 nr 4/86

Arvamuse avaldamine „Ühiskonnaelu korraldamise kava koroonaviiruse leviku tingimustes“ kohta

Lugupeetud Taimar Peterkop!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Riigikantseleid võimaluse eest avaldada arvamust dokumendi „Ühiskonnaelu korraldamise kava koroonaviiruse leviku tingimustes“ (edaspidi: Lähtealused) kohta, milles kirjeldatakse riigi tegevusi ja otsustusprotsessi põhimõtteid ühiskonnaelu korraldamisel koroonaviiruse leviku ajal.

Kaubanduskoda peab positiivseks, et valminud on kava, mis annab nii üksikisikule, ettevõtjale kui ka riigile käitumissuunised koroonaviiruse leviku piiramiseks vastavalt riskitasemele. Samuti on positiivne, et riik on teinud ülevaate nii lühi- kui ka pikaajalistest tegevustest seoses koroonakriisi lahendamisega. Samas on Kaubanduskoja ootus, et Lähtealused oleksid konkreetsemalt sõnastatud, et nii ettevõtjatel kui ka inimestel oleks paremini arusaadav, millal plaanib riik hakata piiranguid leevendama või olukorra halvenedes uusi piiranguid kehtestama. Samuti on küsitav, kas sellises mahus nagu seda hetkel on tehtud, on vajalik sotsiaal-majanduslike mõjude hinnangu lisamine Lähtealustesse või peaks see jääma ikkagi seletuskirja osaks, et mitte põhidokumenti ülearuselt koormata. Sama kehtib ka riigipoolsete toetusmeetmete osas, mille lisamine tulevikku vaadates ei anna Lähtealustele oluliselt midagi juurde – pigem hägustavad selle fookust. Järgnevalt selgitame lähemalt, mille osas võiksid Lähtealused detailsemad olla.

Kuigi Eestis kehtib õiguskindluse põhimõte nii täna kui ka edaspidi, oleks meie hinnangul mõistlik sellest lähtuvalt ka Lähtealustes üle korrata näiteks seda, et piirangute ja leevendamiste aluseks olevate kriteeriumite puhul ning samuti võimalike hoolsusmeetmete kasutamise puhul võimaldatavate leevenduste korral on neist võimalik oma tegevust planeerida eelduslikult ka pikemas perspektiivis ning neid ei muudeta ilma uuenenud teadmiseta, mis ka avaldatakse. Tegemist on avaliku võimu üldise usaldusväärse küsimusega. Täna on näiteks paljude ettevõtjate jaoks jäänud mulje, et majanduse taasavamise aluseks olevaid kriteeriume muudetakse ajas ilma põhjendusteta järjest karmimaks ja nii lükkub avanemine järjest kaugemale. See tekitab aga nii usaldamatust kui ka võimatust oma tegevust planeerida sh täita tööandjal oma kohustusi töötajate ees.

ESTONIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY / ЭСТОНСКАЯ ТОРГОВО - ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА
TOOM-KOOLI 17, 10130 TALLINN / REG NO 80004733 / TEL: +372 604 0060 / KODA@KODA.EE / WWW.KODA.EE / WWW.ENTERPRISE-EUROPE.EE

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA ON SUURIM ETTEVÕTJAJD ESINDAV ORGANISATSIOON EESTIS, Kuhu kuulub ligi 3400 ettevõtet, kellest enamik on väikese- ja keskmise suurusega. KAUBANDUSKOJA LIIKMED ANNAVAD ÜLE 40 PROTSENDI EESTI ETTEVÕTETE KÄIBEST, LIGI 40 PROTSENDI PUHASKASUMIST JA TASUVAD ÜLE 40 PROTSENDI RIIKLIKEST MAKSUDEST. KAUBANDUSKODA ESINDAB JA KAITSEB KÕIGI ETTEVÕTJATE ÜHISHUVE NING ON MITTERIIKLIK JA APOLIITILINE ORGANISATSIOON.

Eraldi käsitlemist ja kokkuleppimist nn piirangute kehtestamise aluspõhimõttena võiks väärida ka võrdse kohtlemise põhimõte, mida tänases situatsioonis just kaubandusele kehtestatud piirangute puhul on ka ette heidetud. Kui aktsepteerime, et nn traditsiooniline toidupood võib hakata piirangute tingimustes üha enam keskenduma ka muude sh ehitusmaterjalide, aiakaupade või rõivaste müügile, siis oleks ebavõrdne nõuda, et aianduspood ei võiks ennast operatiivselt „ümber kujundada“ toidukaupluseks või lemmikloomakaupluseks. Võimalike, tulevikus tekkida võivate, vaidluste vältimiseks, oleks vajalik ennetavalt mõelda välja töötada põhjalikumad piirangute seadmise kriteeriumid – nt kubatuur, ventilatsiooni tase, inimeste hulk vabal pindalal, inimeste hajutamise võimalused, füüsilised piirded viiruse leviku takistamiseks või inimeste reaalne füüsiline piiramine kaubanduspinnal jne.

Samuti rõhutame, et Läänealustes oleks oluline rohkem tähelepanu pöörata põhimõttele, kuidas edaspidi püütakse veelgi täpsemalt ja sihitumalt kehtestada erinevaid piiranguid. Täna oleme siiski näinud, et piiranguid kehtestatakse pigem lausaliselt ja mitte väga sihitatult (vähemasti ei ole seda piisavalt põhjendatud), mis võib olla küll lihtsam ja kergem ka järelevalve aspektist, kuid on jällegi suurema majandusliku mõjuga, seevastu ei ole alati aru saada, kas seda toetab ka piisav meditsiiniline argumentatsioon. Näiteks juhul kui probleemiks on erapeod või nakkuse levik kinnistes ruumides, kus viibib palju inimesi koos, on küsitav, kas proportsionaalne meede on kaubanduse, huvitegevuse ja sporditegevuse lausaline piiramine või oleks võimalik soovitud eesmärki (kontaktide vähendamist) saavutada ka kitsamate ja spetsiifilisemate meetmetega. Täna on ettevõtjatele jäänud sageli selgusetuks, kas ja kuivõrd sellist analüüsi on üldse peetud või erinevaid alternatiive kaalutud. Samas on selge, et nii kaubanduspinnad kui ka kontori- või spordihooned on sageli väga erinevad nii oma suuruse, ventilatsiooni, inimeste liikumisvõimaluste jms poolest. Ka Eestis tegutsevad koolid ja muud lasteasutused paiknevad täna väga erinevates hoonetes, kasvõi juba seetõttu, et mõnes kohas on võimalik väga hästi korraldada nii toitlustus kui üldine liikumine nii, et kokkupuuted erinevate rühmade või klasside vahel on minimaalsed või üldse olematud, mis võimaldaks neid ka piirangute mõttes erinevalt käsitleda. Rõhutame seega, et edaspidi peab lähenemine muutuma detailsemaks, personaalsemaks ja sihitumaks ning vajadusel tuleb selliste lahenduste kasutamiseks välja töötada ka kontrolli ja järelevalvemeetmed, mida seni meie hinnangul piisavalt tehtud ei ole.

Kriteeriumid piirangute kehtestamiseks, leevendamiseks või karmistamiseks

Ettevõtjate ja ilmselt ka paljude inimeste peamine ootus on see, et Vabariigi Valitsus annaks teada kriteeriumid, millal hakatakse piiranguid leevendada ja/või kaotama või riski suurenedes piiranguid kehtestama ja/või karmistama. Hetkel jääb Läänealuste tekst selles osas väga üldiseks ning ei anna lugejale soovitud infot. Mõistame, et väga konkreetsete kriteeriumite kehtestamine ei ole alati võimalik ning hinnata tuleb erinevaid kriteeriume kogumis, kuid avalikkuse ootus on see, et need kriteeriumid oleksid oluliselt detailsemad kui praegu Läänealustes kirjas.

Lähtealustes (lk 11) on toodud välja, et täpsema piirangute leevendamise kava koostab Vabariigi Valitsus eraldi dokumendina, lähtudes Lähtealuste strateegilisest raamistikust. Leiame, et selline lahendus, kus väga üldised kriteeriumid on ühes dokumendis ja detailsemad kriteeriumid teises dokumendis, süvendab segadust ja arusaamatust.

Kaubanduskoda teeb ettepaneku lisada Lähtealustesse konkreetsemad kriteeriumid, mille täitmise korral võivad nii ettevõtjad kui ka inimesed eeldada piirangute leevendamist. Need saab esitada alati klausliga, et täiendava info valguses võidakse kriteeriume ka üle vaadata ning muuta. Viimane on vähemalt ettevõtjaile väga mõistetav kui muudatustega koos lisatakse ka vastav põhjendus.

Samuti peame oluliseks nn hoolsusmeetmete või eneseregulatsioonimeetmete puhul välja tuua, kas ja millisel määral kavandatakse aktsepteerida tulevikus viiruse leviku tõkestamiseks uusi vabatahtlikke meetmeid. Leiame, et selle võimaldamine võiks olla oluline ning samuti tuleks selgemini väljendada siis ka põhimõtet, et enesealgatuslikud meetmed annaksid võimaluse luua üldistest piirangutest erandeid. Näiteks, kas tulevikus võiks olla mõeldav, et eraettevõtte (SPA, toidlustusasutus, meelelahutuskoht) ei peaks kõrge riskitaseme korral tegevust siiski peatama täielikult, kui tagab näiteks kõikide isikute kiirtestimise või, kas olukorras, kus üldiselt kehtiv siseruumides korraldatavatele üritustele ja koosolekutele keeld, oleks võimalik siiski erandeid teha juhul kui kasutatakse negatiivse testi nõuet või täiendavaid isikukaitsevahendeid (personaalsed õhu puhastajad) või standardist oluliselt paremat ventilatsiooni või muid variante, mis viiruse levimise riski oluliselt vähendavad. Leiame, et selline lahendus oleks vajalik ning aitaks ühtlasi motiveerida ka uusi ja innovatiivseid lahendusi välja töötama.

Riskitasemete defineerimine

Kuna Lähtealused on suunatud nii inimestele, ettevõtjatele kui ka muudele organisatsioonidele, siis peaks Lähtealuste sõnastus olema võimalikult lihtne ja arusaadav igaühele. Praegu muudab tekstist arusaamise raskemaks see, et Lähtealustes ei ole kirjas, mida loetakse madalaks, keskmiseks, kõrgeks ja väga kõrgeks riskiks. Selleks, et saada aru, mida konkreetne riskitase tähendab, tuleb lugejal minna kriis.ee lehele (<https://www.kriis.ee/et/riskitasemed>), kus on koroonaviiruse leviku riskitasemed lahti selgitatud. Teeme ettepaneku lisada riskitasemete osa ka Lähtealustesse, et lugeja ei peaks erinevatest allikatest infot otsima.

Lisaks võib segadust tekitada see, et Lähtealustes on riskitasemete puhul lähtutud eeldusest, et nakatunute koguarv ja risk suureneb aja jooksul. Näiteks Lähtealustes (lk 12) on kirjas, et kõrgele riskile viitab see, kui kogukonnas on nakatumine väga laialt levinud ning nakatumiste koguarv kasvab väga kiirelt. Praegu oleme väga kõrge riskiga olukorras, kuid nakatumise koguarv ei kasva väga kiirelt, vaid on viimastel nädalatel hoopis kiirelt vähenenud. Seega võib lugejas tekkida segadus, kas praegu on väga kõrge risk või mitte. Sama tähelepanek puudutab ka kõrget ja keskmist riski. Teeme ettepaneku muuta selles osas Lähtealuste teksti selgemaks.

Leiame, et Lähtealustes viidatud viisil valdkondlike koroonaviiruse leviku piiramise käitumisjuhiste koostamine on mõistlik lahendus ja aitab piiranguid paremini sihtida, kuid

samas peame väga oluliseks, et oleks antud ka selge signaal, et kui organisatsioon või ettevõtja neid meetmeid täielikult rakendab ja teeb võimalusel veelgi enam (seda ka tõendab), siis on tal võimalus teatud osas piirangute alt ka väljuda. Vastupidisel juhul võib karta, et motivatsioon võimalikke täiendavaid meetmeid rakendada jääb tagasihoidlikuks, kui sõltumata nende rakendamisest tegevus ikka peatatakse. Tuleb siiski silmas pidada, et paljud meetmed eeldavad ka investeringute tegemist ning need peavad olema ka majanduslikult tasuvad.

Piirangute kehtestamisega seotud toetusmeetmed

Teeme ettepaneku lisada Lähtealustesse põhimõtte, et toetusmeetmete tingimused tuleb avalikustada piirangute kehtestamisel või siis mõjuval põhjusel väga lühikese aja jooksul pärast piirangu kehtestamist. Varasemalt on olnud juhtumeid, kus toetusmeetme tingimused avaldatakse nädalaid pärast piirangute kehtestamist. See tähendab, et isikud jäävad pikaks ajaks teadmatusse, kas ja millisel kujul plaanib riik osaliselt hüvitada piirangutega tekkinud kahju. Selliseid olukordi on mõistlik edaspidi vältida.

Nagu eelnevalt ka selgitatud, ei ole olulised mitte konkreetsed meetmed või nende ülesloetlemine vaid, et oleks põhimõtteliselt kokku lepitud ja võimalik aru saada põhilistest toetusmeetmete rakendamise põhimõtetest – sihitus, mittediskrimineerimine, eelnev korrektne käitumine, käendused vs laenud jne.

Samuti on küsitav, kas Lähtealustesse on mõistlik lisada sellises mahus erinevaid üldiseid arendus ja tugimeetmeid, mis võib-olla tuleksid sõltumata viiruse levikust, ning mille seostamine sellest väljatulekuga on keeruline ja kaudne – nt rohetöökohtade oskuste pakkumine, Rail Balticu projekti jätkamine või liikumisharrastusi soodustava elukeskkonna edendamine jne. Pigem peaksime mõistlikuks keskenduda olulisemale.

Loodame, et peate võimalikuks meie kommentaare ja ettepanekuid arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus -Tööstuskoja peadirektor

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070